

ŽANKO I MARULIĆ

Josip Ante Soldo

Dušan Žanko (1904.–1980.) poznati je pisac književnih osvrtâ i kazališnih kritika, intendant Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu (1941.–1943.), izvanredni poslanik Nezavisne Države Hrvatske II. reda u Francuskoj i upravitelj uljudbenih i kulturnih organizacija. Nakon sloma NDH emigrirao je i istakao se organizacijom logorskog života u Fermu (Italija). Godine 1947. utekao je s desetoricom Hrvata iz rimskog zatvora »Regina Elena«, gdje je bio zatvoren da bi bio predan jugo–komunističkim vlastima. Godine 1948. oputovao je u Argentinu a poslije (1954.) u Venezuelu. Posvetio se bibliotekarstvu i zbog uspješnog rada bio više puta odlikovan. Umro je 23. siječnja 1980. godine u Caracasu.¹

1.

Žanko je dan za danom ispisivao Dnevnik. On se čuva kod njegove obitelji u Venezueli, a fotokopiju sam dobio ljubaznošću gosp. dr. Zdravka Sančevića, Žankova zeta. Podaci dnevnih zapisa idu od 6. lipnja 1947. godine, nakon bijega iz tamnice, iako ga je i prije vodio, ali je ostao kod Engleza u »Regina Elena«.²

---

¹ Život, ideje i djelo Dušana Žanka osvijetljeni su u knjizi: *Svjedoci – izabrani eseji, prikazi, sjećanja*, Barcelona–München, 1987, str. 4–38; Zdravko S a n č e v i ć, »Dušan Žanko: Svjedok među svjedocima«, Zbornik: *Povratak Dušana Žanka u zavičaj*, Sinj, 1995, str. 17–46; Milan B l a Ź e k o v i ć, *Bio–bibliografski leksikon suradnika Hrvatske revije*, Zagreb, 1996, str. 608.

² Sačuvan je i Dnevnik iz 1945. godine u kojem je opis bijega iz Zagreba na malom formatu (22 stranice), koji je objelodanjen u *Cetinjskim vrilima*, glasilu Ogranka Matice hrvatske u Sinju, 4 (1996), br. 1 (7), kolovoz, str. 14–18.

Ispisan je u više od 90 svezaka (bilježnica) s različitim brojem stranica (od oko 30 do čak 400), dok su u više debelih bilježnica bilješke iz pročitanih knjiga.

Dnevnik je intimne prirode i u njemu su Žankovi duhovni doživljaji, dojmovi i refleksije vanjskih stvarnosti s kojima se susretao. Stoga u njemu nema preopširnih opisa događaja, koje bi čitalac od njega, inače dobrog stilista, očekivao, a i rado čitao. To su uglavnom razmišljanja stvarnosti koja ga je okruživala, u kojoj je živio i patio, a patio je mnogo, događaji obiteljskog života, zagorčenog neimaštinom i bolešću, ponajviše osvrta i misli o pročitanim knjigama. Na tim stranicama nalaze se izljevi duše otvorene kršćanskoj mistici, jedinstveni te vrste kod nas, odraz duše koja je iskreno težila za svetošću, ali i svjedočanstva unutarnje borbe čovjeka koji je morao živjeti bez vlastitog prezimena, desetak godina daleko od žene i djece, rodoljuba bez ljubljene domovine, patnika sa statusom stranca kojemu je korica kruha privilegij. Za Žanka je to bilo poraznije, jer se teško snalazio u tehnološkom svijetu, tã jedino se sigurno kretao među knjigama, bio zbunjen poplavom medija u kojima slika zamjenjuje magiju napisane riječi: »I tako — piše — ja živim od knjige do knjige. Ja sam čovjek knjiga. Knjige su za mene sve: izvori spoznaje, poticaji, historija i doživljaj realnosti. Knjige su nijemi razgovori s pametnim mislima! Slušati ih, imati ih pred sobom, to je moja briga...«³

Žanko se teško probijao kroz život u tuđini, u Argentini loše, a u prvim godinama u Venezueli još gore. Tek kasnije zahvaljujući radu ostvario je doličniji život a i dobio visoka priznanja.⁴ U izbjeglištvu bio je često gladan svega osim knjiga. Gutajući ih, ponajviše one vjerskog sadržaja, posebno kršćanskih mistika, kao i francuskih, katolički orijentiranih pisaca, filozofa i moralista, Žanko je u časovima mira i spokojnosti stvarao planove o svom književnom i kulturnom radu. Nažalost, život mu nije omogućio preobilno ni mira ni spokoja i stoga su mnogi njegovi planovi ostali na stranicama Dnevnika. Tako se često vraćao na misao opisa, pa čak i romana o svom djetinjstvu u kojem bi poput Marcela Prousta prikazao mladenački život od Sinja do Zagreba, sintetizirao bit gradova svoje mladosti, junaštvom obavijenog Sinja i mistički skladnog Trogira, zanosio se pisanjem eseja o hrvatskim velikanima duha. Neke je i objavio (A. Starčević, M. Šufflay, S. Zimmermann) odličnim stilom i umješnim ulaskom u dubine njihovih duša, iznio sile pokretnice njihova rada i djelovanja. U dodirima sa stranim piscima, jer do 1970. godine teško je dolazio do naših knjiga, stvarao je ideje o tome kako treba produbljivati povijesne i kulturne stranice naše prošlosti, izvući ih iz uskoga hrvatskog kruga i postaviti ih u široki europski krug.

³ *Dnevnik* za 1976. godinu, ispis od 22. srpnja.

⁴ Kronologija i bibliografija u zborniku: *Dušan Žanko*, n. dj., str. 415. i sl. Žanko je 1961. godine postao profesor bibliografske investigacije i tehničke komunikacije na Agronomskom fakultetu centralnoga sveučilišta Venezuele; 1965. godine imenovan je članom Nacionalnog instituta za historiju i antropologiju i članom Interameričkog društva bibliotekara i dokumentarista u Costa Riki. Godine 1978. odlikovan je zvijezdom i ovratnikom reda Francesco de Miranda 2. stupnja od predsjednika Venezuele Carlosa A. Perea za znanstveni rad i doprinos Venezueli.

Usprkos neprestanom radu, Žanko je 1956. godine priznao kako mu planovi oko mnogih tema, koje je u slobodnom vremenu nazrijevao, leže pokopani u zapisima njegova Dnevnika. Jedna od tih je i esej o Marku Maruliću.

Njegova skica zapisana je 1957. godine, ali je nije nikad uobličio kao zaokruženu cjelinu. Tek godinu poslije (10. rujna 1958.) prof. Tomo Marković († 1970.) isusovac⁵ donio mu je neke nove podatke o Maruliću, tako da je cijeli dan mislio o Marku Maruliću, Splitu i Dalmaciji. Iako u Žankovu nacrtu ima nekih tvrdnja i pogleda s kojima se neće svi složiti, ipak zaslužuje taj nacrt da se iznese i time osvjetli zanimanje osamljenika u tropima Venezuele za velikog Marulića. Sama činjenica da je kulturolog Žanko mislio na Marulića u dalekoj Venezueli zaslužuje pažnju i stoga njegov zapis ovdje objavljujemo.

2.

Iz Dnevnika Dušana Žanka:⁶

»29. srpnja 1957. godine.

Kada čovjek živi u Tvojjoj (Božjoj, op. p.) atmosferi, makar lišen svoje atmosfere, sve se pretvara u lakoću, u mudrost, u sigurnost, a to je ljubav. Moj jučerašnji dan je bio lakoća i sigurnost. Nošen jutarnjom inspiracijom o historiji jedne mističke duše, ja sam tražio moga Marulića s lakoćom i postavljao ga u okvir stoljeća 1450.–1524. S jedne strane visoka renesansa i humanizam, Erazmo i Morus, borbe za duhovnu obnovu u Crkvi po evanđelju i mistici, a s druge strane Turci na vrhuncu svoje pobjede; između sjaja i uspona na jednoj strani, pad i tmina na drugoj. Marulić kao na otoku spava, u dalmatinskim gradovima. Živi svoju mističku historiju između univerzalne humanističke kulture na jednoj strani i svoga naroda pod turskim ropstvom na drugoj strani. Za jednu i drugu stranu traže rješenje u Bibliji (*Judita, David, Evanđelje*) i u mistici.

Osim toga, on je u kritičnoj fazi prelaza: srednji vijek nestaje, novi nastaje. Izum štampe ga baca u Novi vijek. On će ući u središte humanističkog života, u tiskarske ateliere i u biblioteke, a u sebi će nositi srednji vijek i njegovu duhovnu strukturu društva i duhovne koncepcije života. Na samom pragu reformacije društva i duhovne koncepcije čovjeka. Na samom pragu reformacije skupa s Erazmom i Morusom on se spasava u mistici Splita i Trogira i Hvara.

Ali tu je narod. Koji narod? »Regnum Croatiae, Dalmatiae...« Sve su poklopili Turci. Svršetak svijeta! Piše historiju toga naroda, traži mu korijenje, izvore, smisao, ime. Traži po Saloni, slavi Rima.

⁵ O Markoviću vidi: Milan Blažević, n. dj. str. 296.

⁶ *Dnevnik*, sv. 37.

Što on ima reći narodu, kojemu ni jezika ne zna (?!), kojem je središte rasuto u nekoliko plemića, koji gubi zemlju pod Turcima? Ima samo Bibliju. U njoj je sve što se tiče esencije čovjeka i naroda; u njoj su sve sudbine tipizirane i sva rješenja, figure misli Božje o svim stvarima, o zadnjoj realnosti.

Dakle, Judita je tu! Osim toga ima historijska živa snaga, centar Evrope, oslabljen doduše, ali još uvijek jedini: papa. Piše poslanicu papi kao Frankopan.

Marulić živi na rasponu Evrope, veliki je građanin čitavoga kontinenta, točno na rubu Istoka i Zapada, novoga Istoka i novoga Zapada. Taj novi Istok nije više Bizant, nego turska sila, pravi islamski Istok, novi svijet, koji je pokrio čitav Balkan i došao do Beča, totalni mrak. Taj novi Zapad je (u) viorima:

humanizma,
krize u Crkvi,
renesanse,
novih izuma,
otkrića Amerike,
tehnomanije.

Marulić sve svladava, sve vidi i sve rješava u svojoj mističkoj viziji svijeta i Crkve, Istoka i Zapada. Smješten u središte svega zbivanja kao i njegov narod u Dalmaciji, on svemu nalazi pravi put: i humanizmu poput Erazma, i krizi duhovnoj u crkvi putem Evanđelja, i reformaciji putem mistike, i tami Istoka putem biblijskih rješenja Judite i Davida, giganta i osloboditelja.

Jutros mi je misao prodirala u čitavo jedno doba, u svoje ideološke i historijske pokrete u XV.–XVI. stoljeću oko moga Marulića. Kakav užitak, Bože moj! I kakova spoznaja naše površnosti i neznanje svijetova i Evrope koje smo baštinici. Radost je moja nosila moju spoznaju na krilima i ona je prodirala u sve tajne i povezivala sve u jednu živu sintezu, u jedan veliki duhovni focus koji se zove Marko Marulić. To je trajalo skoro četiri sata. I onda je popustila snaga i sada vlada tišina. Onda sam sam sebi govorio: ne boj se, kada dođe dezolacija i klonuće, to je oblak, koji će proći. Sunce je unutra sigurno i ono će ti dati snagu, da svršiš ovo značajno djelo. Narod treba svjetlo iz tradicije, jer će sve izgubiti inače. Sada je moment. Treba se držati što viših sfera i sve će biti lakše. Spustiti se u kaos multipliciteta vanjskih događaja, znači izgubiti se. Bitno je prodrijeti u mentalitet moderne duhovnosti i naći unutarnju viziju Markovu. Okviri će biti lagani. Ne smijem se izgubiti u političkom gledanju na zbivanja. U ime Božje!

Neizmjerana snaga duha leži u određenom poslu i koncentriranoj misli. To je kao da smo u središtu svoje vlastite punine i smisla. Kao bogovi! Sve nam se ostalo čini gubitak, praznina i nešto kašnivo. Gospodine! daj mi snage, da nastavim i da proslavim slugu Tvoga!

1. kolovoza

Sinoć je bio čas velike kušnje. Prvi teški udarac je doživio moj Marulić po suhoj erudiciji Kombolovoj, kojemu fali fantazija da vidi ideološko strujanje vremena, još manje, da uđe u dubinu jednoga mistika, osamnjena i u maloj sredini, koji prvi prevodi »Imitaciju« u Hrvatskoj tek što je izišla i ime Platona u prevodu Ficina. Na koncu nije važno što je napisao Marulić, važna je njegova ličnost katoličkog intelektualca na malom slobodnom otočiću hrvatske kulture u času turske najezde i u času humanizma i renesanse i krize duhovne u Crkvi. Kroz njega se može napisati vizija Mediterana i Hrvatske u ono doba prelaza, vizija kroz dalmatinske gradove.

Važno je za afirmaciju latinitas kao duhovne jezgre Evrope i afirmaciju mističkoga kršćanstva. Fali mi literatura o Splitu i Trogiru, kao i o Maruliću. Meni će pomoći moja intuitivna snaga kao i kod Starčevića i Šufflaya.

5. kolovoza

Moj Marulić je dobio drugi udarac sa strane, odakle sam se najmanje nadao, od P. Pavelića (isusovac Milan Pavelić, op. p.). Ispada sve tako bijedno: Marulić uopće nije pjesnik, nešto malo zgodnih figura i poredaba, to je sve. Inače suhi, šturi moralista, provincijski propovjednik kreposna života i ništa više. Sve je prikazano tako da upravo odbija modernog čovjeka. Ni truna metafizike duha, ni truna mističkoga drhtaja, ni truna osobnoga iskustva, traženja, borbe ili uživanja Tabora. Suhi, mrtvi moralizam. A ja tražim Marulića u dubini njegova osobnoga mističkoga života, tražim svjetlo iz kojega su izišle ove suhe rečenice i ovaliki književno-religiozni rad. Htio bih svemu dati karakter unutarnje metafizičke kreativnosti jednoga našega čovjeka, koji je tada prodor u Evropu, a eto preda mnom je prazni stihotvorac i vulgarni moralista.

Ili naši nisu znali čitati Marulića ili Marulić uistinu nema mnogo. Ja vjerujem u ovo prvo. Tko ga je čitao: književni kritičari, većinom liberalci i ljudi sasvim izvan religioznoga. Oni su tražili nešto malo literature, filozofije, kulturnih utjecaja i to je sve. A jer je »Judita« prva, onda su se bacili na to kao gladni historijske literature i filolozi. Katolički intelektualci kod nas također nisu išli dublje i sve je svršilo na bijednom moralizmu bez duha i snage. Sve je uredno izvana. Kulturna propaganda, ponavljanje, fraze, a nitko ga nije ni čitao ni išao dublje.

Što rade? Ja bih trebao imati sva djela i sve čitati, ali to ovdje nemam. Što dakle? A kako je duboka i silna bila moja prva intuicija! I moja slika između renesanse i Turaka u Hrvatskoj. Ali nemam izvora, nemam ništa osim Davidiade. Ipak, u meni živi intuicija i moj Marko će biti velik.

Zašto se osjećam slomljen ovaj tjedan? Slomio mi se idealni lik moje intuicije Marka Marulića:

- slomila mi se fina duhovna napetost, antena koja je tri tjedna živjela i hvatala šapate duha;
- slomio mi se interes za H. N. O. (Hrv. narodni odbor, op. p.);

- slomila mi se radna snaga za moje poslove, koje svi od reda čekaju;
- slomila se dubina i toplina moje molitve;
- slomio se veliki elan života prošlih tjedana.

Sada sam u pustinji, u tmuni, u kušnji, u lošem raspoloženju, u nepouzdanju, bez krila ... Eto, to je moj tipični ritam života. Počmem, zaletim se, dignem se i opet ništa... Što je tu realno, što iluzorno? Gdje da se konačno smjestim i nađem?«

3.

Žanko se prema iznesenim zapisima zanosio svojom vizijom Marka Marulića, smještanjem »oca hrvatske književnosti« u vremenu i prostoru, dajući mu evropske dimenzije, povezujući ga s Erazmom Rotterdamskim, pa i s Thomasom Moreom, stavljajući ga u vrijeme humanizma u kojem je u Bibliji nalazio tipove potrebne vremenu u kojem je živio, ali i idejna rješenja. Time je želio izvući Marulića iz hrvatskoga i uvući ga u europski krug. Njegov pogled bio je dublji i širi od tadašnjih pisaca, bliži današnjem jer je Marul od 60-ih godina dobivao sve potpuniju sliku zahvaljujući novopronađenim djelima i stručnim pristupima.⁷ Kako dublji pristup u Marulićevu psihi nije našao u literaturi, njemu inače nedostupnoj, ubrzo mu je oslabio zanos za daljnji rad, čak je upao u stanje tmine, pustinje, praznine, nepouzdanja, bez krila (njegovi izrazi) — stanje koje se kod njega javljalo a koje je definirao: »Počmem, zaletim se, dignem se i opet ništa« (D. Žanko).

Za taj nagli preokret bio je kriv susret s mirnim izlaganjem Mihovila Kombola (»Povijest hrvatske književnosti do narodnog preporoda«, Zagreb, 1945. i 1961.), ali još više s knjižicom isusovca Milana Pavelića (»Učitelj svete umjetnosti«, Zagreb, 1924.), za Mirka Tomasovića simpatičnom knjižicom.⁸ Ona je prototip pisanja u međuraću kad se previše naglašavalo Marulovo obraćenje i pobožnost kao i patriotizam, što je slabilo pozornost na literarnu vrijednost Marulićeva djela. Žanku je smetao pojednostavnjen i deskriptivni pristup, tako da se dobiva dojam kako je Marulić bio »prazni stihotvorac i vulgarni moralista«. Žanko je tražio dublju analizu Marka Splitsanina, čovjeka koji je dubinom svoga pera prodro u Europu jer je davao odgovore na pitanja koja su mučila ljude njegova doba. Stoga su mu smetali Pavelićevi izrazi: »Marulić nije učenjak, on je popularizator, pučki pisac« ili »u bogoslovnim je stvarima više samouk«, da se »opirao humanizmu« ili da je osim »Judite« i »Suzane« pisao duhovnu poeziju bez humanističkih nakita, priprosto i jednostavno jer je bila namijenjena »manje obrazovanom našem svijetu

⁷ Prema bibliografiji N. P a r o u monografiji Mirka T o m a s o v i ć a (*Marko Marulić*, Zagreb 1989) do 1960. godine objavljeno je 285 naslova o Marku Maruliću a do 1989. godine 644. Uz to treba spomenuti izdanja Marulićevih djela Književnog kruga u Splitu, kao i u Matici hrvatskoj.

⁸ Mirko T o m a s o v i ć, n. dj., str. 188, bilj. 9.

onih vremena«. Moglo mu je smetati Pavelićevo ograđivanje: »Koliko je god u tim stihovima malo prave poezije, ipak oni radi svojega pučkog smjera i vremena, u kojem su nastali, zaslužuju naše poštovanje«.

U daljnjem radu Žanko se vraćao na Marulića.⁹

Godine 1969. je zapisao u Dnevniku (8. listopada) kako je 1974. godine 450. obljetnica Marulićeve smrti i tu je godinu postavio kao rok svoga djela o tom hrvatskom velikanu. Međutim, to nije bilo tako lako ostvariti. Najveća je bila poteškoća što u dalekom svijetu nije imao dovoljno literature koja se iz godine u godinu množila a do koje je teško dolazio. Boravak u Rimu, u dane kanonizacije sv. Nikole Tavelića, iskoristio je da se poveže s ljudima iz domovine koji su mu slali tiskane stvari i o Marku Maruliću.

Stoga će se u njegovim zapisima početi sve više pojavljivati Marulićevo ime, i to od 1971. godine, kad ga naglašava kao čovjeka kreposti i vjere. Pod utjecajem čitanja o Platonu i o Michelangelu pomišljao je 1972. godine napisati »Diario de Marulić« u prvom licu. Sve je to išlo jako sporo.

Tek 1974. godine zapisao je kako je dobio neke članke o Maruliću, a godinu poslije rad fra Bone VI. Lekića iz Sarajeva, na koji se nije u Dnevniku posebno osvrnuo.¹⁰ Mnogo se više zadržao na pisanju Vladimira Filipovića (1975.),¹¹ koji prema njemu postavlja Marka Marulića u vremenu dileme: islam – kršćanstvo. Žanko je priznao da je Filipović izvrsno napisao studiju jer je kršćanstvo jedino bilo kadro osposobiti ljude za suprotstavljanje tuđim idejama u kritičnim časovima Marulićeva vremena. Žanku je došla u ruke radnja Vojmila Rabadana¹² koji ga je kao »sveznadar« iznenadio ogromnim materijalom o Maruliću: »Taj je kao policajac ispitao sve i sva!« Žanka je iznenadio i »dobro informiran« Mirko Tomasović koji se tada (1971.) počeo baviti Marulićem. Dobivenim materijalom bio je jako zadovoljan jer je njegova zamisao time dobila potvrde smještanja Marula u sferu Zapada XV. i XVI. stoljeća. O prikupljenim studijama upisao je (24. kolovoza 1974.) kako čakavci i Splićani (mislio je na Čakavski sabor) rehabilitiraju Marka Marulića. Daljnje članke i studije tražio je od prijatelja iz Zagreba Drage Cerovca († 1978.) koji mu ih je, iako slab i »oronuo«, slao. O tim dobivenim i pročitanim člancima Žanko je 1972. godine zapisao pohvale iako je imao svoje

⁹ Da bi ušao što bolje u Marulićevu epohu, Žanko je čitao dosta djela o humanizmu i renesansi, posebice Jacoba Burckharda, Johana Huizingu, Giovannija Papinija i druge.

¹⁰ Bono VI. L e k i ć, »Život i djelo Marka Marulića«, *Dobri pastir*, Sarajevo, 24 (1974), sv. 1–4.

¹¹ Vladimir F i l i p o v i ć, »Filozofijska misao Marka Marulića«, *Čakavska rič*, Split 5/1957, br. 1, str. 5–11; Filipović je kasnije opširnije obradio istu temu; usp.: »Osnovi etičko-filozofske orijentacije Marka Marulića«, *Prilozi za istraživanja hrvatske filozofske baštine*, Zagreb, 9 (1983) br. 1–2, str. 3–22.

¹² Vojmil R a b a d a n, *Marko Marulić*, Zagreb 1971. Iste godine je to djelo izišlo u tri izdanja; *I s t i*, »Zbrka oko Marulića: zašto slavimo obljetnicu tiskanja (koje i ne mora biti prvo), a ne obljetnicu nastanka 'Judite'«, *Vjesnik Zagreb*, 32 (1971) br. 8827 (14. rujna), 8 (Kultura utorkom, br. 179).

mišljenje: »Historičari naše starije književnosti su najstrpljiviji ljudi: znaju sve filološke detalje do zadnje riječi; sve književne epohe i utjecaje ovoga i onoga pisca; komparativno u tekstovima su majstori, ali ući u mentalitet pisca, u dno njegova srca i njegovih intencija, u smisao njegovih djela, u stil epohe, u duhovnu iradiaciju u njihovo doba i u današnje; poetično stanje i izraz, konačno u kulturnu vrijednost za opću tradiciju narodnoga i evropskoga...«¹³

To su zapisi o Marku Maruliću u Dnevniku Dušana Žanka. Njegova vizija nastala je »rano« i ona bi danas bila lakša nakon mukotrpnih, strpljivih radova naših stručnjaka. Bez njih ne može se stvarati sinteza koju je Žanko intuitivno prozreo, ali je nije ostvario. Šteta!

Josip Ante Soldo

ŽANKO AND MARULIĆ

Dušan Žanko (1904–1980) was author of literary essays and theatrical reviews, manager of the Croatian National Theater in Zagreb (1941–1943), emergency envoy of the second order of the Independent State of Croatia to France and manager of various cultural organizations. After the collapse of the Independent State of Croatia he emigrated to Argentina (1948) and then to Venezuela (1954), where he took interest in library science and won several awards for his work.

From 1947 on Žanko kept a diary which now extends to more than 90 notebooks. Among other things, it contains a brief sketch for a study on Marulić, written in 1957 and published here for the first time. It is interesting that Žanko, earlier than others, in 1950s advanced the thesis that Marulić was to be viewed not only against the narrow background of the national culture, but also against that of the European cultural scene of the 16th century.

---

¹³ Napisano 17. svibnja 1972. godine. Neposredno prije zapisa Žanko je 28. srpnja zapisao misao koja mu je prvi put pala na pamet: »Ja vidim moga Marulića kako uživa u mističkom razgovoru sa svojom sestrom u ... benediktinki u Trogiru. Gospodine, zašto si mi sada poslao ovu misao o Maruliću? Je li moja misija, da ga obradim i predam mome narodu? Pomozi mi, gospodine. Moj narod ne zna mnogo o Tvojim svecima«.